

IJER - Uluslararası İktisadi ve İdari Akademik Araştırmalar Dergisi

Ijer - International Journal of Economic and Administrative Academic Research

International Indexed & Refereed

ISSN (Online) 2757-959X

www.ijerdersi.com

TÜRKİYE'DE LİSANS DÜZEYİNDE ULUSLARARASI GÖÇÜ KONU EDİNER DERSLERİN ANALİTİK İNCELEMESİ¹

Dr. Öğr. Üyesi Fatih GÜRSES²

ÖZET

Mezopotamya ve Anadolu tarih boyunca iç ve dış göçlerin çok yoğun olduğu bir coğrafya olmuş, bu coğrafya her yeni göç dalgasıyla gerek siyasal, gerekse toplumsal açıdan yeni bir görünüm kazanmıştır. Bugün Ortadoğu'da yaşanan bunalımlar ve sorunlar, beraberinde tekrardan yoğun bir göç potansiyeli meydana getirmiştir. Türkiye ise bölgede yaşanan gelişmelerden en fazla etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Türk kamu yönetimini böylesine yakından ilgilendiren bir konunun elbette akademik alanda da bir karşılığı bulunmaktadır. Türkiye'nin kamu politikasına yön veren siyasetçiler ve bürokratların bir kısmı nihayetinde Türk eğitim sistemi içerisinde ve özellikle de üniversitelerde yer alan siyaset bilimi, kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler gibi bölümlerden yetişmektedir. O halde, üniversitelerde yer alan söz konusu bölümlerde okutulan dersler arasında uluslararası göçü konu edinen derslerin yer alması hem akademik camianın konuyla alakadar olduğunun bir emaresi olacak, hem de geleceğin siyasetçileri, bürokratları ve diplomatlarının ileride yüzleşecekleri bir kamu politikası alanında fikir sahibi ve donanımlı olmalarına vesile olacaktır. Bu bağlamda, çalışmada Türkiye'deki üniversitelerde yer alan uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler lisans programları araştırma nesnesi olarak belirlenmiş ve söz konusu bölümlerin müfredatları üzerinden uluslararası göçü konu edinen dersler analitik incelemeye tabi tutulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Uluslararası Göç, Uluslararası İlişkiler Eğitimi, Türkiye.

ANALYTICAL REVIEW OF INTERNATIONAL MIGRATION COURSES IN UNDERGRADUATE LEVEL IN TURKEY

ABSTRACT

Mesopotamia and Anatolia have been a geography where internal and external migration has been intense throughout history and this geography has gained a new outlook with every new wave of migration, both politically and socially. The crises and problems in the Middle East today brought with it an intense immigration potential. Turkey has been one of the most affected countries in the region. Of course, a subject which is so closely related to Turkish public administration should find its place in the academic field. Some of the politicians and bureaucrats that orient Turkey's public policy are eventually grown up in the Turkish education system, especially in the universities, such as political science, public administration, international relations. In this regard, taking courses on international migration among the courses taught in the subject areas of the universities will be an excuse for the academic community to be relevant to the subject and will be instrumental in the idea of a public policy that

¹ Bu çalışma yazarın 3-5 Mayıs 2018 tarihleri arasında Alanya Alaattin Keykubat Üniversitesi'ndeki 4. Uluslararası Sosyal Beşeri ve İdari Bilimler Sempozyumu'nda sözlü olarak sunmuş olduğu ve özeti yayımlanan "Türkiye'de Lisans Düzeyinde Uluslararası Göçü Konu Edinen Derslerin İncelenmesi: İçerik Analizi" başlıklı bildirisinin gözden geçirilmiş ve güncellenmiş halidir.

² Bursa Uludağ Üniversitesi, İnegöl İşletme Fakültesi, Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü, İnegöl/BURSA, fatihgurses@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9922-8571>

future politicians, bureaucrats and diplomats will face in the future. In this context, international relations and political science and international relations undergraduate program in Turkey situated in the study were identified as research objects. The courses dealing with international migration through the curricula of these departments were subjected to analytical examination.

Keywords: Migration, International Migration, International Relations Education, Turkey.

GİRİŞ

Türkiye'de göç ve mülteci sorunu uzun bir süredir ülke gündeminin ilk sıralarında yer almakta; yeni mülteciler ve mültecilerin uyumuna ilişkin konular üzerinden de ülke gündeminde yer almaya devam edecek görünmektedir. Türk kamu yönetimini böylesine yakından ilgilendiren bir konu elbette akademik alanda da kendisine karşılık bulmaktadır (Gürses, 2017: 25). Türkiye bugün yalnızca Suriye'den üç buçuk milyonun üzerinde göçmen kabul etmiş bir ülkedir. Bu üç buçuk milyon içerisinde iki milyona yakın çocuğun bulunduğu düşünüldüğünde³ Türkiye'yi şimdiden başlamak üzere yakın gelecekte ve uzun vadede barınma, sağlık, eğitim, entegrasyon, istihdam, sosyal hizmet, kentlileşme ve daha bir çok kamu politikası alanında yüzleşmesi gereken problemler beklemektedir (Soyupek, 2016: 183). Başlangıçta Suriye'ye sınırı olan ve yakın illeri etkileyen bu göç dalgası söz konusu nüfusun ülke içlerine dağılmasıyla bugün Türkiye'nin neredeyse tüm kentlerini etkisi altına almış; hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimleri derinden etkileyen bir mesele haline gelmiştir.

Gerek merkezi düzeyde gerekse yerelde bu göç dalgasının bugün yarattığı ve gelecekte yaratacağı olumsuz etkileri ortadan kaldırmak kamu yönetiminin en önemli görevleri arasında yer almaktadır. Tam da bu noktada sürecin başarılı bir şekilde yönetilmesine yardımcı olacak mevzuatın ve kurumsal yapının oluşturulması; bu alanda yetkin kamu personelinin yetiştirilmesi meselesi gündeme gelmektedir. Bu bağlamda, Türkiye göç konusunda daha etkin politikalar belirleyebilmek ve uygulayabilmek amacıyla bir takım hukuksal düzenlemeleri hayata geçirmiştir.

Bu düzenlemelerin en önemlisi, 11.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'dur. Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, etkin bir iltica ve göç yönetimini sağlam bir yasal zemine oturarak göçmenlerin ve uluslararası koruma arayanların haklarının teminatı olma; göçmen ve mülteci haklarının yasal çerçevesini uluslararası standartlara uygun hale getirme iddiasıyla ortaya atılmıştır. Bu kanunla ayrıca Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 81 ilde, 148 ilçede ve yurtdışında teşkilatlanmayı hedeflemiştir (goc.gov.tr).

Sivil bir yapılanması olan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasındaki amaç; bu alandaki çalışmaların uzmanlık sahibi, yenilenmeye ve uluslararası işbirliğine açık, güncel bilgileri ve gelişmeleri yakından takip eden; kısacası sürecin dinamik yapısına ayak uydurabilen mekanizmalar tarafından yönetilebilmesini sağlamak olarak ifade edilmektedir (goc.gov.tr). Mevzuat ve kurumsal yapının dikkate değer bir yapıya kavuşturulmasının ardından konuyla ilgili en önemli problemin bu alanda faaliyet gösterecek kamu personelinin yetiştirilmesi ve istihdamı olarak ortaya çıktığı görülmektedir. İşte bu noktada, Türkiye'de özellikle de lisans ve lisansüstü düzeyde eğitim veren yükseköğretim kurumları bünyesinde yer alan ilgili bölümlerde göç konusunda bilgili, donanımlı ve uzman vafına sahip nitelikli personelin yetiştirilmesi meselesi gündeme gelmektedir.

Bu çalışma, Türkiye'de göç konusunda faaliyet gösteren merkez kuruluşları, taşra birimleri, yerel yönetimlerin ilgili birimleri ve sivil toplum örgütlerinde ihtiyacı duyulan

³ Türkiye'deki geçici koruma altındaki kayıtlı Suriyeli sayısı 17 Mart 2021 tarihi itibarıyla toplam 3 milyon 663 bin 336 kişi'dir. Bu kişilerin 1 milyon 736 bin 265'ini (%47,4) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. 0-18 yaş arası çocukların ve kadınların toplam sayısı ise 2 milyon 594 bin 795 (%70,8) kişidir [www.goc.gov.tr, Erişim Tarihi: 26.03.2021].

nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde önemli role sahip olan üniversitelerin ilgili bölümlerinde uluslararası göç konusunda verilen derslerin ne durumda olduğunu belirlemeye odaklanmıştır. Çalışmada öncelikle kavramsal düzeyde uluslararası göç ve ilgili kavramlarına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Devamında ise yöntem başlığı ile çalışma kapsamında gerçekleştirilen araştırma tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada Türkiye'deki üniversitelerde yer alan uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler lisans programları araştırma nesnesi olarak belirlenmiştir. Bulgular bölümünde ise söz konusu bölümlerde yer alan uluslararası göç olgusuna odaklanan dersler; verildiği bölüm, üniversitenin statüsü, dersi veren öğretim üyesi, dersin dili, zorunlu/seçmeli olma durumu, dersin müfredatta kaçınıcı sınıfta yer aldığı, teori/uygulama ders saati gibi kriterler bağlamında analitik olarak incelenmiştir. Çalışmanın son bölümü olan değerlendirme ve sonuç bölümünde ise bulgular literatürdeki ilgili diğer çalışmalarla mukayeseli olarak değerlendirmeye tabi tutulmuş ve çalışmadan elde edilen genel sonuçlara yer verilmiştir.

2. ULUSLARARASI GÖÇ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Göç olgusunun tarihi her ne kadar insanlık tarihiyle eşdeğer sayılsa da bugünkü anlamıyla üzerinde durulan uluslararası göç, nispeten yeni bir olgudur ve yirminci yüzyılın başlarında ulus-devletlerin ulusal sınırlarındaki insan akışını düzenlemeye yönelik pasaport, vize vb. uygulamalarıyla ortaya çıkmış bir olgudur (Martin ve Widgren, 2002:3-4).

Göç olgusu, temelde bir “yer değiştirme” eylemi olmakla birlikte, zaman içinde gelişip farklı anlamlar ve nitelikler kazanmış; bünyesinden çeşitli kavramlar üretmiş (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 2); göç, iç göç, uluslararası göç, zorunlu/isteğe bağlı göç, düzenli/düzensiz göç, göçmen, sığınmacı ve mülteci gibi kavramlar farklı kişi ve kurumlarca bazı özellikleri ön plana çıkarılarak tanımlanmıştır (Demirhan ve Aslan, 2015: 25).

Sosyal bir olgu olarak karşımıza çıkan göç temelde iki başlık altında incelenebilir: iç göç ve dış göç. Buna göre; iç göç, ülke sınırları dahilinde çeşitli yerleşim birimleri arasında gerçekleştirilen yer değiştirme faaliyeti iken; dış göç ya da uluslararası göç ise, insanların ya da insan topluluklarının ülke sınırlarını aşan bir biçimde yer değiştirmeleri olarak ifade edilmektedir (Sayın, Usanmaz ve Aslangiri, 2016: 2). Buradan hareketle, uluslararası göç, açık şekilde, ulusal sınırları aşmayı içerir ve ulusal sınırlar içinde gerçekleşen iç göçten bu yönüyle ayrılmaktadır (Brown ve Bean, 2005: 349).

Martin ve Widgren, (2002: 5-6) uluslararası göçü, genellikle, başka ülkelere yerleşmek veya çalışmak amacıyla üzerinde dikkatle düşünülmüş önemli bir birey veya aile kararı verilerek gerçekleştirilen bir eylem olarak değerlendirmektedirler. Bununla birlikte, uluslararası göçe yönlendiren sebepler bazen de üzerinde dikkatlice düşünmeye imkan vermeyecek bir mahiyette ortaya çıkabileceğinden söz konusu durum göç literatüründe zorunlu ve isteğe bağlı göç gibi kavramların da ortaya çıkmasına yol açmıştır.

İsteğe bağlı göç, kişinin kendi arzu ve inisiyatifine bağlı olan göçler iken; zorunlu göç, süreçte yaşanan ve yaşanması muhtemel olumsuzluklara rağmen kişinin yer değiştirmeme inisiyatifinin olmadığı, başka bir deyişle “yer değiştirmeye mecbur bırakıldığı” göçler olarak tanımlanabilir (Nakanishi, Sirkeci ve Cabbarlı, 2008: 9-10). Bu anlamda, zorunlu göçün nedenleri olarak doğal afetler, terör, savaş, mübadele (nüfus değişimi) gibileri sayılabilir.

Göç literatüründe yer alan başka bir ikili kavramsal sınıflandırma da düzenli ve düzensiz göç kavramlarıdır. Buna göre, düzenli göç, “*yasal yollarla bir ülkeye giriş yapan ve yaşayan göçmenleri*” (Canpolat, 2015: 34) ifade etmek adına kullanılan bir kavram iken; düzensiz göç ise, “*yabancıların yasa dışı yollarla bir ülkeye girişini, ülkede kalışını, ülkeden çıkışını veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamasını*” (Türkiye Göç Raporu, 2016: 20) ifade etmektedir. Buradan hareketle düzenli göç, daha ziyade yasal çerçevede gerçekleştirilen ya da

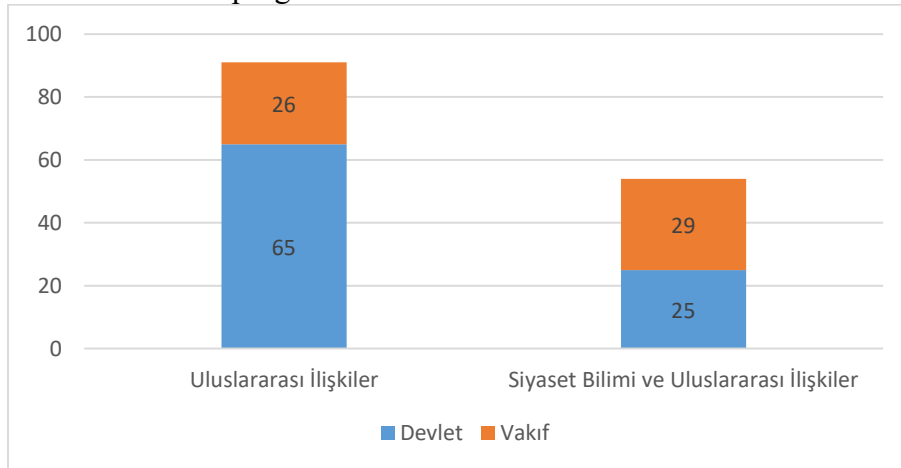
başka bir deyişle oturma ve çalışma izni bulunan kişiler ekseninde gerçekleşen kayıtlı göç hareketlerini (profesyoneller, öğrenciler, emekliler gibi) bünyesinde barındırıyorken; düzensiz göç ise, mekik göçü (aynı kişinin defalarca gelip gitmesi), transit göç (asıl ulaşılmak istenen ülkeye giderken başka bir ülkede geçici bir süre için kalınması), yasadışı emek göçü, sığınmacı ve mülteci hareketlerini de kapsayan ve daha ziyade yasadışı veya kayıt dışı göç hareketlerini anlatma adına kullanılan bir kavramdır (İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014: 223).

Uluslararası göç konusu son yıllarda Türkiye gündemini de önemli düzeyde meşgul eden bir alan görünümündedir. Böylesi bir konunun akademik alanda ne şekilde karşılık bulduğunun araştırılması gerekmektedir. Bu amaçla çalışmanın bundan sonraki bölümünde Türkiye’de üniversitelerde lisans düzeyinde uluslararası göç derslerine ne düzeyde yer verildiğine ilişkin gerçekleştirilen araştırmaya yer verilecektir.

3. YÖNTEM

Araştırma kapsamında Türkiye’deki uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümlerinde uluslararası göçü konu edinen derslerin durumu araştırılmıştır. Araştırmaya konu edinilen verilerin toplanması aşamasında öncelikle Türkiye’deki uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümleri tespit edilmiştir. Yükseköğretim kurumunun web sitesinden edinilen bilgilere göre Türkiye’de hali hazırda 202 üniversite bulunmaktadır. Türkiye’deki 202 üniversitenin 91’inde uluslararası ilişkiler, 54’ünde ise siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümü bulunmaktadır (istatistik.yok.gov.tr).

Aşağıda yer alan Şekil 1’de söz konusu bölümlerin devlet ve vakıf üniversitesi olmak üzere dağılımları yer almaktadır. Buna göre, öncelikle uluslararası ilişkiler bölümlerinin (91 bölüm) siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümlerine (54 bölüm) oranla daha fazla olduğu göze çarparken; uluslararası ilişkiler eğitimi verilen bölümlerin daha yoğun olarak devlet üniversitelerinde kurulmuş olduğu görülmektedir. Öte yandan, vakıf üniversitelerinde ise bölüm adı olarak uluslararası ilişkilerden daha fazla siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler adının tercih edildiği görülmektedir. Netice itibarıyla ise, bugün Türkiye’de uluslararası ilişkiler alanında eğitim veren 145 lisans programı/bölüm bulunmaktadır.

Şekil 1. Türkiye’deki Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümleri ve Üniversite Statüsü (yok.gov.tr)

İlgili bölümlerin tespit aşamasından sonra söz konusu bölümlerin müfredatlarında uluslararası göçü konu edinen derslerin neler olduğuna ilişkin veri toplama süreci başlatılmıştır. Söz konusu araştırma gerçekleştirilirken başlığı uluslararası ilişkiler, uluslararası güncel sorunlar vb. olup içeriğinde uluslararası göçe kısmen ve kavramsal düzeyde değinilen (örneğin uluslararası göçe 14 haftalık programda 1-2 hafta yer verilmesi gibi) dersler çalışmanın kapsamı

dışında bırakılmıştır. Taramalar neticesinde uluslararası göçü konu edinen 18 adet ders tespit edilmiştir. Daha sonra bu derslerle ilgili üniversitelerin web sitelerinde yer alan bilgi paketi, ders içerikleri, ders programları gibi dokümanlar yardımıyla bilgi toplanmıştır. Söz konusu dersler verildiği bölüm, üniversitenin statüsü, dersi veren öğretim üyesi, dersin dili, zorunlu/seçmeli olma durumu, müfredatta kaçınıcı sınıfta yer aldığı, teori/uygulama ders saati gibi kriterler bağlamında analitik olarak incelenmiştir.

4. BULGULAR

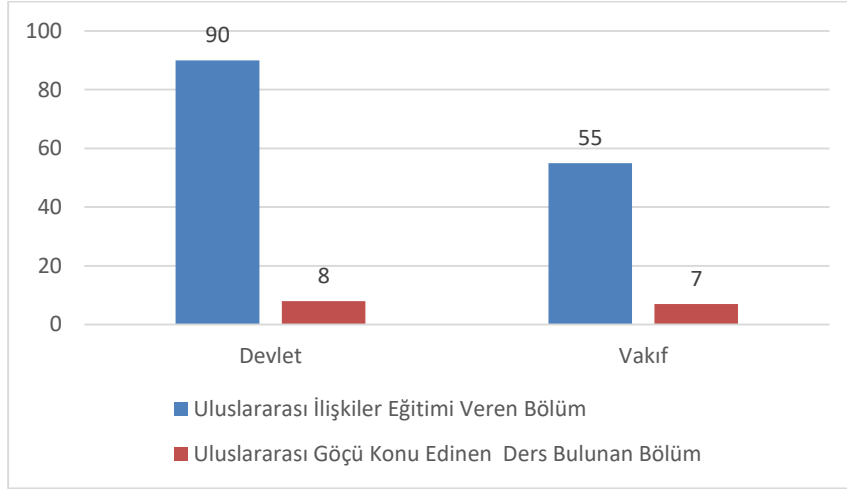
Türkiye’de uluslararası ilişkiler eğitimi veren uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümleri üzerinde gerçekleştirilen araştırma neticesinde uluslararası göçü konu edinen 18 adet derse rastlanmıştır. Aşağıda Tablo 1’den görüleceği üzere bu 18 dersin 11’i uluslararası ilişkiler bölümleri müfredatında yer almaktayken; diğer 7’si ise siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler bölümlerindedir. Bu derslerin 12’sinin başlığında/adında “uluslararası” ve “göç” ibarelerine birlikte yer verilmekteyken; kalan altı dersin hepsinin de içeriğinde büyük ölçüde uluslararası göçe yer verildiğinden söz konusu dersler çalışmanın kapsamına dahil edilmiştir. Tablo 1’de söz konusu derslerin hangi üniversitede verildiği, dersin adı ve dersi veren öğretim üyelerine de yer verilmektedir. 7 adet dersin öğretim üyesi bilgisine ise ulaşılamamıştır.

Tablo 1. Uluslararası İlişkiler Eğitiminde Uluslararası Göçü Konu Edinen Dersler

Bölüm	ÜNİVERSİTE	STATÜ	DERSİN ADI	ÖĞRETİM ÜYESİ
Uluslararası İlişkiler	Ankara Hacı Bayram Veli	Devlet	Uluslararası Hukukta Göç ve Mülteciler	Hakan Taşdemir
	Bursa Uludağ	Devlet	Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri	Barış Özdal
	Galatasaray	Devlet	Uluslararası Göç	Beyza Çağatay Tekin
	İzmir Katip Çelebi	Devlet	Uluslararası Göç Çalışmaları	Nesrin Demir
	Trakya	Devlet	Uluslararası İlişkilerde Göç Avrupa ve Göç Azınlıklar, Göç ve Film	Ayhan Gençler Malte Hans Artur Fuhrmann İlay Örs Romain
	İstanbul Bilgi	Vakıf	Estetiğin Siyaseti: Sanat ve Medyada Mülteciler, Göç Ve Siyaset	Pınar Uyan Semerci
	İstanbul Gedik	Vakıf	Uluslararası İlişkilerde Göç ve Göç Politikası	-
	Nişantaşı	Vakıf	Yerel ve Küresel Göç Sorunu- Analizler	-
	Özyeğin	Vakıf	Uluslararası Göç	-
	Boğaziçi	Devlet	Göçmenler, Mülteciler ve Siyaset: Karşılaştırmalı Perspektifler	-
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	İstanbul	Devlet	Uluslararası Göç ve Nüfus Hareketleri	Nurcan Özgür Baklacioğlu
	Marmara	Devlet	Uluslararası Göç ve Değişim	Suna Gülfer İhlamur Öner
	İzmir Ekonomi	Vakıf	Vatandaşlık ve Göç	-
	Üsküdar	Vakıf	Uluslararası Göç	Alexander Buergin
	Yeni Yüzyıl	Vakıf	Uluslararası Göç ve Sorunları	-

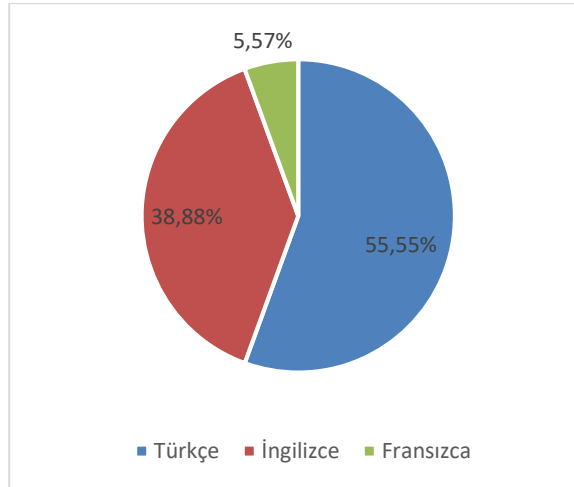
Şekil 2’den görüleceği üzere Türkiye’de devlet üniversitelerinde uluslararası ilişkiler eğitimi veren 90 bölümün 8’inde (% 8,88) uluslararası göçü konu edinen ders bulunmaktayken; vakıf üniversitelerinde uluslararası ilişkiler eğitimi veren 55 bölümün ise 7’sinde (%12,72) uluslararası göç ile ilgili ders yer almaktadır. Buna göre, çok önemli bir fark olarak gözükme

de ifade edilmelidir ki vakıf üniversitelerinin devlet üniversitelerine oranla uluslararası göç konusuna daha ilgili oldukları görülmektedir.

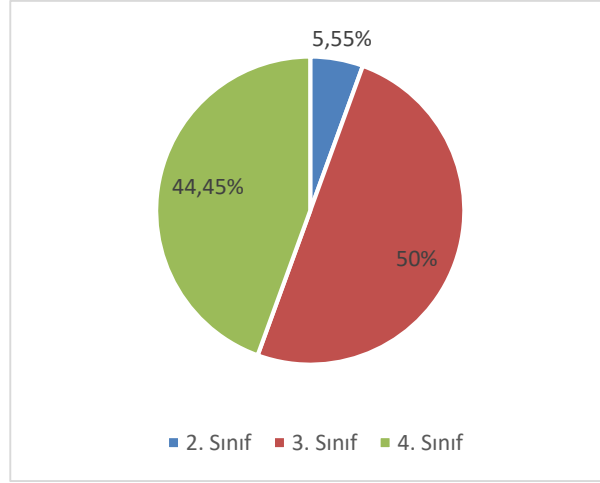
Şekil 2. Bünyesinde Uluslararası Göçü Konu Edinen Ders Bulunan Bölümler

Müfredatında uluslararası göçü konu edinen ders bulunan bölümlerde verilen söz konusu derslerin öğretim dili ağırlıklı olarak Türkçe'dir. Türkiye'de uluslararası ilişkiler eğitimi veren bölümlerde yer alan ve uluslararası göçü konu edinen 18 dersin 10'u Türkçe olarak verilmekteyken; 7 ders İngilizce, kalan 1 ders ise Fransızca dilinde (Galatasaray Üniversitesi) verilmektedir. Öte yandan, bu durumun Türkiye'de uluslararası ilişkiler eğitimi veren bölümlerin eğitim diliyle doğrudan alakalı olduğu görülmektedir. Şekil 3'te derslerin eğitim dili itibarıyla yüzdelik dağılımına yer verilmektedir.

Şekil 3. Uluslararası Göçü Konu Edinen Derslerin Eğitim Dili İtibarıyla Dağılımı (%)

Uluslararası göçü konu edinen tüm dersler müfredatta seçmeli ders olarak verilmektedir. Bu durumun, uluslararası ilişkiler eğitiminde uluslararası göçe atfedilen öneme ilişkin ipuçları verdiği düşünülmektedir. Öyle ki bu durum, Türkiye'de uluslararası ilişkiler eğitiminde uluslararası göçün asli değil de tali bir mesele olarak değerlendirildiğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Öte yandan, Bilgi Üniversitesi'nde yer alan "Azınlıklar, Göç ve Film" dersi hariç tüm dersler ders kredilendirmesinde teorik hanesinde kredilendirilmişken; başka hiç bir derste uygulama hanesinde kredi bulunmamaktadır. Başka bir deyişle, Bilgi Üniversitesi'ndeki söz konusu ders haricinde tüm dersler sınıf dışında herhangi bir uygulama yapılmayacak şekilde kurgulanmıştır. Bununla birlikte, tüm dersler müfredatta 3 kredilik ders olarak yer almıştır.

Şekil 4. Uluslararası Göçü Konu Edinen Derslerin Sınıflara Göre Dağılımı

Öte yandan, uluslararası göçü konu edinen dersler bölüm programlarında genellikle ileri sınıflarda yer almıştır. Şekil 4’te derslerin sınıflara göre oransal dağılımı yer almaktadır. Buna göre, uluslararası göçü konu edinen derslerin yalnızca 1 tanesi 2. sınıf dersi iken (Nişantaşı Üniversitesi, Yerel ve Küresel Göç Sorunu-Analizler Dersi); derslerin 9 adedi 3. sınıf ve kalan 8’i ise 4. sınıf dersidir.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Uluslararası göç olgusu akademik alanda günden güne daha fazla öneme sahip hale gelmektedir. Bunu son dönemlerde konu ile ilgili gerçekleştirilen sempozyum, akademik yayınlar, lisansüstü tezler vb. akademik ürünlerden de anlayabilmek mümkündür. Şüphesiz Suriye’de yaşanan krizin Türkiye açısından yansımaları özellikle de son 7-8 yıldır uluslararası göç olgusunu ülkenin değişmez ve önemli bir gündemi haline getirmiştir. Önümüzdeki yıllar için de uluslararası göç olgusunun öneminin daha da artacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’de her anlamda uluslararası göç alanında yetkin ve yetişmiş insan gücüne (özellikle de kamu personeline) ihtiyaç duyulmaktadır ve bu ihtiyaç da günden güne artmaktadır.

Türkiye’de lisans düzeyinde uluslararası ilişkiler eğitimi veren bölümlerin müfredatlarının analitik olarak incelemeye tabi tutulduğu bu çalışmadan elde edilen bulgular göstermektedir ki uluslararası göç olgusunu temel alan derslerin sayısı oldukça sınırlıdır. Lisans düzeyinde eğitim veren 145 bölümde tamamı seçmeli olmak üzere sadece 18 derse yer verildiği görülmektedir. Nitekim, Gürses’in (2017) Türkiye’deki kamu yönetimi ve siyaset bilimi ve kamu yönetimi bölümlerinde yer alan uluslararası göç dersleri hakkında gerçekleştirdiği çalışmanın bulguları da bu çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada Türkiye’de lisans düzeyinde kamu yönetimi eğitimi verilen bölümler uluslararası göç dersleri bağlamında incelenmiş ve kamu yönetimi eğitimi verilen 115 bölümde yalnızca 10 adet uluslararası göç olgusuna ilişkin derse rastlanmıştır. Yine bu çalışmada da tüm derslerin seçmeli ders niteliği taşıdığı ve uluslararası göç ile ilgili derslerin bölümlerin daha ziyade ileri sınıflarında verilen dersler olduğu anlaşılmaktadır.

Sosyal bilimler özelinde Türkiye’de sosyoloji, sosyal hizmetler, yerel yönetimler, çalışma ekonomisi ve endüstriyel ilişkiler, iktisat, işletme, siyaset bilimi, kamu yönetimi, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler ve hukuk gibi alanlar başta olmak üzere lisans ve lisansüstü düzeyde uluslararası göçü konu edinen ders sayılarının artırılmasının; lisansüstü tezlerde uluslararası göç konusunun çalışılmasının; akademik yayınlar ve toplantılarda konunun ele alınmasının ülkenin söz konusu uluslararası göç olgusu karşısında her anlamda daha hazırlıklı olmasına vesile olacağı ve göç olgusunun bu sayede daha sağlıklı bir şekilde yönetilebileceği düşünülmektedir. Buradan hareketle, konuya ilişkin

gerçekleştirilen her türlü akademik faaliyetin muazzam bir değeri ve öneminin olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bu yüzden uluslararası göçe odaklanan her türden çalışmanın (ders, tez, akademik eser, bilimsel toplantı ve uygulama projelerinin) sayılarının ve niteliklerinin katlanarak artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Brown, S. K. Bean, F. D. (2005). International Migration. D. Poston, & M. Micklin (Dü) içinde, *Handbook of Population* (s. 347-382). New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Canpolat, H. (2015). Küresel Göç ve Türkiye'nin Göç Politikalarının Gelişimi. *İdarecinin Sesi*, (167), 34-46.
- Demirhan, Y. ve Aslan, S. (2015). Türkiye'nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum*, 5(9), 23-62.
- Gürses, F. (2017). Türkiye'de Kamu Yönetimi Eğitiminde Uluslararası Göçü Konu Edinen Derslerin İncelenmesi. *Uluslararası Göç ve Mülteci Sorununun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, 11. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu (KAYSEM) Bildiri Kitabı* (ss. 25-40), Elazığ.
- İçduygu, A., Erder, S. ve Gençkaya, Ö. F. (2014). *Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere*. İstanbul: MireKoç: Koç Üniversitesi Göç Araştırmalar Merkezi.
- Martin, P., ve Widgren, J. (2002). International Migration: Facing the Challenge. *Population Bulletin*, 57(1), 3-39.
- Nakanishi, H., Sirkeci, İ. ve Cabbarlı, H. (2008). *Sorunlu Bölgelerde Göç*. Ankara: Global Strateji Enstitüsü.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslararası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31), 1-13.
- Soyupek, Y. (2016). Türk Kamu Yönetiminde Göç Politikaları ve Göç Yönetiminin Belirlenmesinde Avrupa Birliği ve Avrupalı Değerlerin Yeri. *Türk Göçü 2016 Seçilmiş Bildiriler I* (s. 179-184). London: Transnational Press London.
- Türkiye Göç Raporu. (2016). Ankara: Göç Politika ve Projeleri Daire Başkanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü.

www.goc.gov.tr

www.istatistik.yok.gov.tr